

HANGULATLENYOMATOK

Dudás Sándor és Viktor Hohlenko kiállítása – Képzőművészeti Találkozó, Szabadka

Két, egymástól első pillantása távol álló világ, két eltérő alkatú, magát különböző műfajokban megmérettető alkotó, Dudás Sándor topolyai szobrász és Viktor Hohlenko egyesszai éremművész találkozása a szabadkai Képzőművészeti Találkozó kistermében megrendezett kamarakiállítás. Noha más égtájak levegőjét szívták magukba, művészetükben mégis van valami ősi rokonság, valami manapság drámainak ható üzenet. Portréjaik, amelyek az ábrázoltról, de az ábrázolóról egyaránt sokat elárulnak, ezek a finom művű, eltűnt idők nyugalmát hozó érmek s ezek az olykor ironikus, cinkos fintorral készült, de mindenkor mély emberszeretetről tanúskodó kisplasztikák az emberi nemre jellemző, történelmi múltra visszatekintő törekvéshez kapcsolódnak: az egyén számára azot az azonosulási lehetőségeket keresik, amelyek megengedik, lehetővé teszik saját értékeinek kibontakozását, személyes küldetésének megtalálását.

Különböző műfajokban keresik a megmérettetés lehetőségét, mondtuk, mégis e tekintetben is van bennük valami közös, hiszen éppen az érem és a kisplasztika a szobrász legközvetlenebb műfaja. A kis méret általában lehetővé teszi, hogy egy-egy művet „egyszerre” mintázzon meg, s ezáltal a tárgy nemcsak a művészi gondolat hordozójává, de egy pillanatnyi érzelmi állapot, egy hangulat lenyomatává is válhat.

Nem kimondottan szívderítő dolog, ha egy szobrász kényszerből, munkafeltételek és nagyszabású megbízások híján készíti apróságokat, de adott esetben van ebben valami jó is, ezen apróságok nélkül ez a kiállítás elveszítette volna meghitt hangulatát. S különben is, noha Dudás saját bevallása szerint nem kisplasztikusnak készült, ezek a művek mégis tevékenységének lényegét mutatják. Szobrai, groteszk kisportréi tiszta, emberien meleg szívetet képeznek e didergő világban. Ami e kisplasztikák közös sajátja, az az olykor groteszkbe hajló ironikus, cinkos, de sohasem kaján fintor, amellyel a kiszemelt modellek lényegére rátapint. Éppen ezért ezeken a szobrokon az anyag másodlagos hordozó. Ez a helyenként precíz, másutt elnagyolt kidolgozás inkább azt a benyomást kelti, hogy az alkotó sietett, hogy minél frappánsabban megragadhassa a modellre szerinte jellemző vonásokat, arckifejezést. Ezek a munkák immár nem a portré-szobrászat hagyományai szerinti hűvös távolságtartást, a modell objektív megörökítését célozzák. Dudás a barátait, a számára fontos és értékes vagy csupán érdekes embereket mintázta meg úgy, ahogyan ő látja a velük való személyes kapcsolatban. Létrejöttük olyannyira az alkotó hangulatától függött, hogy a szobrok soha nem megbízásra készültek, s nagy részüket sem a modell, sem más nem kaphatta meg, és máig is a művész tulajdonában vannak. Bár különféle emberek portréit készítette el, művésztársakét, barátokét vagy éppen „csak” Topolya jellegzetes figurájának, Parittya Misinek a mását, ebből az együttesből mindig elsősorban Dudás személyisége bontakozik ki, s talán ennek köszönhetően ez az együtt tartott és hosszú idő után először így és együtt kiállított kollekciónak mintegy főfeladatként visszahat rá és erősíti ezt a művészi pályát.

Viktor Hohlenko, ennek az eredetileg festőművésznek készülő éremművésznek a munkáiban valószínűleg a művészetekben kevésbé járatos közönség is ösztönösen megérzi a művészet ősi hivatásának beteljesülését, a forma-tartalom-funkció szerves egységét. Közérthetőbben fogalmazva: azon túlmenően, hogy általában valamire használhatók (hiszen érmei medálokba, fülbevalókba vagy gyűrűkbe zártak), még igen szé-

pek is. Érmeinek nagyobb része mély vallásélményből született. Benne van ezekben az ábrázolásokban a középkori orosz ikonfestészet megközelíthetetlenül fenséges, zordon szépsége, a mélyértelműség élménye csakúgy, ahogyan Andrej Rubljov és társai művészetében is megvolt. Valami delejesen ható antikvitásiszünetet és mély vallásosság sugárzik ezekből a miniatűr érmekből, amely bennünket is rabul ejt, amennyiben felocsúdunk abból a csodálatból, amelyet az kelt, hogy Viktor Hohlenko errefelé merőben szokatlan anyagokba, gyöngyházba, kagylóhéjba, féldrágakövekbe, elefántcsontba vagy éppen az ámbráscect fogának egy szilánkjába vési istenanyáit, Krisztusait. Alkotásai a nemesfém, a féldrágakő megmunkálásának diadalai az anyag felett, s e mívesen megmunkált figurák a lágy líra és a nyers erő együttes, egy műben történő megszólaltatását reprezentálják. Viktor Hohlenko olyasmit művel, amire manapság csak a megszállottak képesek, hiszen a megszerzett-megszenvedett tudást úgy istenigazából becsületesen formába önteni egyre kevésbé általános. Megrendelésre készült portréi vagy „szabályos”, ikon jellegű ábrázolásai mellett valódi, a szakmai virtuozitáson túlmutató értékeket alighanem ikonparafrázisai jelentenek, amelyek mélyen és tiszteletteljesen kötődnek ugyan az eredeti mintákhoz, mégis ezek a csontba vésett kompozíciók modernebbek, oldottabbak, eltűnt belőlük a festményhatás, a merevség. Mária finoman oldalt hajló alakja, Ádám és Éva ágakkal közrefogott alakpárja már átlépett a kánon-szabályokon. Krisztus alakjában a magányos, kiszolgáltatott, szenvedő ember kap hangsúlyt, Ádám és Éva alakjában pedig a bűnbeesés drámája elégiává szelődül, s ezáltal válhat Viktor Hohlenko művésze a szakmai virtuozitáson, a hihetetlenül fegyelmezett mintázás kiváltotta csodálaton, az áhítatosan formált szabályosságon túl melegen emberivé, élővé.

NÁRAY Éva

Viktor Hohlenko kispasztikái (bronz)